

**Wyrok z dnia 25 października 1994 r.
II URN 31/94**

Jeżeli po ustaleniu prawa do emerytury ubezpieczony nie pobierał świadczeń ze względu na dalsze zatrudnienie, to realizacja tego prawa i ponowne obliczenie świadczenia od nowej podstawy wymiaru emerytury następuje na wniosek ubezpieczonego na zasadach określonych w art. 7 ust. 1 w związku z art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Teresa Romer, Sędziowie SN: Antoni Filcek, Adam Józefowicz (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Stefana Trautsołta, po rozpoznaniu w dniu 25 października 1994 r. sprawy z wniosku Marianny S.-K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.P. o wysokość emerytury, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 8 lutego 1994 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 18 listopada 1993 r., [...] oraz przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w R.P. decyzją z dnia 9 sierpnia 1993 r. odmówił Mariannie S.-K. przeliczenia podstawy wymiaru emerytury z uwzględnieniem wynagrodzenia z lat 1989-1991 r. uznając, że wniosek o emeryturę został złożony w grudniu 1991 r. Organ rentowy uznał, że w świetle art. 33 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) brak jest podstaw do uwzględnienia okresu zgłoszonego przez wnioskodawczynię.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie po rozpoznaniu sprawy na skutek odwołania wnioskodawczyni, wyrokiem z dnia 18 listopada 1993 r., [...] zmienił zaskarżoną decyzję i przyjął do podstawy wymiaru emerytury wynagrodzenie Marianny S.-K. z lat 1989, 1990 i 1991. Powołując się na przepis § 9 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) Sąd stwierdził, że za datę zgłoszenia wniosku przyjmuje się datę złożenia wniosku na piśmie w organie rentowym lub datę ustnego zgłoszenia wniosku do protokołu w organie rentowym, a także datę sporządzenia wniosku przez zakład pracy, uprawniony do przyjmowania wniosków o emerytury i renty. W organie rentowym wniosek przyjęto w dniu 6 stycznia 1992 r. podczas trwania zatrudnienia wnioskodawczyni do 31 stycznia 1992 r. Dlatego Sąd zmienił zaskarżoną decyzję na

podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie, rozpoznając sprawę na skutek rewizji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddziału w R.P., wyrokiem z dnia 8 lutego 1994 r., [...] zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie Marianny S.-K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddziału w R.P. z dnia 9 sierpnia 1993 r., [...]. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w myśl § 6 ust. 1 pkt 1 wymienionego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., wydanego na podstawie art. 89 ust. 3, art. 94 i art. 105 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (DZ. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) wnioski o emerytury od pracowników uspołecznionych zakładów pracy przyjmują te zakłady, które kompletują też dowody niezbędne do ustalenia prawa do świadczeń i ich wysokości. Przepis § 9 ust. 1 cyt. rozporządzenia stanowi, że za datę zgłoszenia wniosku przyjmuje się datę złożenia wniosku na piśmie w organie rentowym lub datę ustnego zgłoszenia wniosku do protokołu w organie rentowym, a także datę sporządzenia wniosku przez zakład pracy. Treść przytoczonych przepisów wskazuje na to, że złożenie wniosku o emeryturę w uspołecznionym zakładzie pracy jest równoznaczne z terminem złożenia wniosku w organie rentowym. Skoro wnioskodawczyni złożyła wniosek o emeryturę w zakładzie pracy w dniu 30 grudnia 1991 r., a wniosek o ponowne obliczenie w dniu 9 marca 1993 r., to ma zastosowanie art. 33 ust. 1 ww ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, nie pozwalający na uwzględnienie odwołania od decyzji organu rentowego. Z tego względu Sąd Apelacyjny z mocy art. 390 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok.

Od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 8 lutego 1994 r. wniósł rewizję nadzwyczajną Minister Sprawiedliwości, zarzucając temu wyrokowi rażące naruszenie prawa, w szczególności art. 33 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.). Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie rewizji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...].

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona.

Sąd Apelacyjny rozpatrując rewizję od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uznał, że Sąd I instancji przyjął nieprawidłowo datę złożenia wniosku o emeryturę przez wnioskodawczynię, tj. dzień jego wpływu do organu rentowego (6 stycznia 1992 r.), zamiast dzień jego złożenia w zakładzie pracy (30 grudnia 1991 r.). W związku z tym, że wniosek o ponowne obliczenie emerytury wnioskodawczyni złożyła 9 marca 1993 r. to nie ma podstaw prawnych do jego uwzględnienia. Jednakże Sąd Apelacyjny nie zwrócił uwagi na to, co wynika z akt rentowych, że wnioskodawczyni po złożeniu wniosku w zakładzie pracy nadal pracowała do 31 stycznia 1992 r., a organ rentowy zawiesił wypłatę świadczeń emerytalnych od 1 września 1991 r. do 31 stycznia 1992 r. (k. 13 akt rentowych na odwrocie). Z kolei decyzją z dnia 28 kwietnia 1992 r. wydaną na skutek wniosku ubezpieczonej z dnia 3 lutego 1992 r. o wypłatę świadczenia emerytalnego, organ rentowy przyznał

świadczenie emerytalne wnioskodawczyni, przyjmując za podstawę wymiaru emerytury jej zarobki z lat poprzedzających złożenie wniosku w zakładzie pracy tj. 1988, 1989 i 1990 r. (k. 16 akt rentowych na odwrocie). Decyzja ta uprawomocniła się wobec nie złożenia odwołania przez wnioskodawczynię, która ponowiła wniosek w dniu 3 marca 1993 r. (k. 18 akt rentowych), prosząc o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem okresu pracy w latach 1989-1991 r. Następnie organ rentowy decyzją z dnia 9 sierpnia 1993 r. (k. 21 akt rentowych) odmówił uwzględnienia wniosku, gdyż zgłoszone zarobki nie obejmują okresu 12 lat wstecz od złożenia wniosku o emeryturę w zakładzie pracy.

Sądy obu instancji nie zwróciły uwagi na nieprawidłowości obu ostatnich decyzji organu rentowego, które nie odróżniły daty wniosku o ustalenie prawa do emerytury (której nie pobierała wnioskodawczyni, gdy pozostawała w zatrudnieniu) od daty złożenia istotnego w niniejszej sprawie wniosku z dnia 3 lutego 1992 r. o realizację nabytego prawa tj. o wypłatę świadczenia. Wniosek ten został zgłoszony w terminie przewidzianym w art. 7 ust. 1 pkt 1 ww ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (zwanej dalej ustawą o rewaloryzacji).

W związku z tym z mocy art. 33 ust. 1 ustawy o rewaloryzacji wnioskodawczyni Mariannie S.-K. przysługuje prawo wyboru wynagrodzenia z kolejnych 3 lat kalendarzowych z ostatnich 12 lat kalendarzowych do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i ponownego obliczenia świadczenia na zasadach określonych w art. 7 ust. 1 pkt 1 ww ustawy o waloryzacji. Ostatni jej wniosek rozpoznany przez organ rentowy i Sądy obu instancji zmierzał do realizacji tego prawa. Tymczasem orzeczenia Sądów obu instancji niezgodnie z tym przepisem przyjęły jako podstawę prawną orzeczeń datę złożenia wniosku o ustalenie prawa do emerytury, zamiast daty wniosku o wypłatę świadczenia emerytalnego z dnia 3 lutego 1992 r.

Zagadnienie ponownego ustalenia wysokości świadczeń emerytom, którzy przyznanego im świadczenia nie pobierali, wykonując zatrudnienie w wymiarze czasu pracy, uzasadniającym zawieszenie jego wypłaty, Sąd Najwyższy rozważał w licznych orzeczeniach, w których ustalił się pogląd, że art. 79 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) nie ma zastosowania wówczas, gdy emeryt, pomimo ustalenia prawa do świadczenia, nadal pozostawał w zatrudnieniu w pełnym wymiarze czasu pracy i na skutek tego nie pobierał przysługującego mu świadczenia wobec zawieszenia jego wypłaty. W uchwale z dnia 8 listopada 1993 r.. II UZP 21/93 (OSNCP 1994 z. 3 poz. 67), Sąd Najwyższy uznał, że "trzyletni okres, z którego wynagrodzenie może stanowić podstawę wymiaru emerytury (art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent...) przypadać może na okres ostatnich 12 lat przed zgłoszeniem wniosku o wypłatę świadczenia, jeżeli mimo ustalenia prawa do emerytury uprawniony nie pobierał świadczenia, pozostając w zatrudnieniu."

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 lipca 1994 r. II URN 21/94 (OSNAPIUS 1994 nr 9 poz. 150) wyjaśnił, że "za stanowiskiem tym przemawia również podstawowa zasada ubezpieczeń społecznych wyrażająca się powiązaniem prawa i wysokości świadczeń emerytalno-rentowych z długością okresu zatrudnienia pracownika i odprowadzanych od jego wynagrodzenia składek na ubezpieczenie społeczne. Zasada ta została wyraźnie wzmocniona w przepisach ustawy o waloryzacji, nadających

okresom składkowym decydujące znaczenie zarówno w nabyciu prawa do świadczeń, jak i ich wysokości". Ponadto Sąd Najwyższy stwierdził w tym orzeczeniu, że przez zawarte w art. 7 ust. 1 ustawy o rewaloryzacji określenie "okres ostatnich lat kalendarzowych liczy się wstecz od roku, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę" należy rozumieć wniosek o realizację tego prawa, a nie o jego ustalenie.

Z powyższych wywodów wynika, że jeżeli po ustaleniu prawa do emerytury, ubezpieczony nie pobierał świadczeń ze względu na dalsze zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy powodującym zawieszenie wypłaty emerytury, to podjęcie realizacji tego prawa i ponowne obliczenie świadczenia od nowej podstawy wymiaru emerytury następuje na wniosek ubezpieczonego na zasadach określonych w art. 7 ust. 1 w związku z art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450).

Tego rodzaju sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie, skoro wnioskodawczyni mając przyznaną emeryturę od 1 września 1991 r., nie pobierała jej z uwagi na dalsze zatrudnienie w charakterze lekarza stomatologa w pełnym wymiarze czasu pracy do dnia 31 stycznia 1992 r. Praca ta podlegała obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, co powodowało zawieszenie wypłaty emerytury zgodnie z przepisem art. 24 ww ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji.

Sytuacji tej nie uwzględnił i nie poczynił poprawnych ustaleń Sąd Wojewódzki, a Sąd Apelacyjny nie rozważył wszechstronnie sprawy w świetle wyżej wymienionych przepisów prawa. Z tego względu stanowisko Sądu Apelacyjnego, który odmówił wnioskodawczyni ustalenia podstawy wymiaru emerytury według zarobków z trzech kolejnych lat kalendarzowych (1989, 1990 i 1991 r.) sprzed daty zgłoszenia w 1992 r. wniosku o wypłatę emerytury, rażąco narusza art. 33 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewaloryzacji. Z tego względu rewizja nadzwyczajna [...] podlega uwzględnieniu.

Wobec braku poprawnych ustaleń istotnych okoliczności sprawy i należytego wyjaśnienia aspektów prawnych sprawy przez Sądy obu instancji, Sąd Najwyższy uznał, że brak jest warunków do ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu z rewizji nadzwyczajnej. Dlatego z mocy art. 422 § 2 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu I instancji oraz przekazał sprawę temu ostatniemu Sądowi do ponownego rozpoznania w świetle wyrażonych wyżej poglądów prawnych.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

=====